

ELÄKETURVAKESKUS

KALEVANKATU 6 - HELSINKI 10
Puhelin (vaihde) 64 25 11 Postisiirto 120811
Liikepankit Osuuskassat Säästöpankit tili 5041

Yleiskirje n:o 20/66

2. 11. 1966

Työntekijäin eläkelakien mukaista toimintaa harjoittaville eläkelaitoksille

Asia: perhe-eläketurvaa koskevat työeläkelainsäädännön muutokset

Eduskunnassa käsitellään parhaillaan TEL:n ja LEL:n muuttamista koskevaa esitystä, jossa on ehdotettu perhe-eläkkeitä koskevien säännösten liittämistä työntekijäin eläkelakeihin. Tällä hetkellä näyttää siltä, että esitykseen ei tehdä eduskunnassa muutoksia. Lait on ehdotettu tulemaan voimaan ensi vuoden alusta. Paitsi eduskunnan lopullista hyväksymistä tämä edellyttää, että Tasavallan Presidentti vahvistaa lait ja että ne julkaistaan asetuskokoelmassa. Kun eduskunta on käsitellyt lakiesityksen loppuun, tullaan sosiaaliministeriölle jättämään myös TEA:n ja LEA:n muuttamiseksi ehdotus, jonka sisältö ilmenee oheisesta liitteestä. Lakiesityksestä ja sen perusteluista on eläkelaitoksille lähetetty jäljennökset viime heinäkuun 7 päivänä.

Koska on osoittautunut tarpeelliseksi jo tässä vaiheessa selostaa uusia säännöksiä, lähetetään eläkelaitoksille tämä yleiskirje. Jos esityksiin tehdään muutoksia, ilmoitetaan asiasta erikseen. Se mitä jäljempänä on sanottu TEL:n ja TEA:n säännöksistä, koskee soveltuvin osin myös vastaavia LEL:n ja sen toimeenpanoasetuksen säännöksiä. Jos viimeksi mainitut sisältävät poikkeavia määräyksiä, on siitä huomautettu erikseen.

A. Käsitteitä ja sanontoja

Tähän saakka on työntekijäin eläkelaeissa käytetty eläketurvan piiriin kuuluvasta henkilöstä nimitystä työntekijä. Perhe-eläkkeen osalta on kuitenkin tehtävä ero sen välillä, kenen jälkeen eläkettä suoritetaan ja kenelle sitä suoritetaan. Tästä syystä on otettu käyttöön vanhastaan lainsäädännössä tunnetut käsitteet edunjättäjä ja edunsaaja. Edellisellä tarkoitetaan työntekijää, jonka kuoleman johdosta voi tulla suoritettavaksi perhe-eläkettä. Edunsaajia taas ovat ne, joilla on oikeus saada perhe-eläkettä edunjättäjän jälkeen. Edunsaaja-termiä käytetään osoittamaan nimenomaan perhe-eläkkeen saajia eikä siis, kuten eräissä muissa eläkelaeissa, myös vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen saajia.

Uusiin säännöksiin sisältyy kaksi sanontaa, "oikeus eläkkeeseen" ja "oikeus saada eläkettä", joille on tarkoitettu antaa erityinen merkitys. Edellisellä ilmauksella tarkoitetaan sitä, että työntekijällä on eläketurva ts. hänellä on oikeus aikanaan eläketapahtuman satuttua saada eläkettä. Oikeus saada eläkettä on työntekijällä vasta sitten, kun eläketapahtuma on jo sattunut ja oikeus eläkkeeseen siten aktualisoitunut.

B. Edunjättäjät

Uusien säännösten mukaan edunjättäjiä ovat samat henkilöt, jotka TEL:n vähimmäiseläketurvan tai LEL:n perusteella voivat olla oikeutettuja vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen. Näin ollen on työntekijää yleensä pidettävä edunjättäjänä, jos hän on ollut TEL:n alaisessa työsuhteessa tai jos hän on LEL:n piiriin kuuluvassa työssä ansainnut ainakin yhden kalenterivuoden aikana LEL 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua rajamäärän. Koska kuitenkin uudet lainsäädännökset tulevat voimaan ilman takautuvaa vaikutusta, ei edunjättäjäksi katsota työntekijää, joka on kuollut ennen 1.1.1967 eli ennen säännösten voimaantuloa.

LEL 5 §:n 2 momentti sisältää erityissäännöksen työntekijästä, joka työskentelee valtiolla LEL:n alaisessa työsuhteessa. Tällainen työntekijä saa vanhuus- tai työkyvyttömyyseläketapahtuman satuttua valita, luetaanko tästä työsuhteesta saadut palkat hänen hyväkseen LEL:n mukaiseen eläkkeeseen oikeuttavina vai otetaanko ne mukaan valtion eläkettä määrättäessä. Jos hän valitsee valtion eläkkeen, menettää hän oikeutensa saada LEL:n mukaista vanhuus- ja työkyvyttömyys-

eläkettä tämän työsuhteen perusteella. Koska valtiolla ei ole työntekijöilleen omaa perhe-eläkejärjestelmää, on LEL 5 §:n 2 momenttiin otettu säännös siitä, ettei tämä valinta samalla merkitse myös perhe-eläkeoikeuden menetystä.

C. Edunsaajat

TEL 4 §:n 5 momentissa ja 4 a §:ssä on määritelty, ketkä henkilöt tulevat perhe-eläkkeeseen oikeutettuina edunsaajina kysymykseen. Edunsaajia voivat olla ainoastaan leski ja lapset mutta eivät kaukaisemmat omaiset.

1. Leski

Perhe-eläkettä suoritetaan leskelle vain miespuolisen edunjättäjän jälkeen. Näin ollen ainoastaan naispuoliset lesket voivat olla edunsaajia. Sitä paitsi vaaditaan, että lesken ja edunjättäjän avioliitto oli solmittu ennen kuin edunjättäjä täytti TEL:n mukaisen vanhuuseläkeiään eli 65 vuotta. Erityisenä edellytyksenä lesken eläkeoikeudelle on, että jompikumpi seuraavista ehdoista on täyttynyt

- edunjättäjän jälkeen on jäänyt perhe-eläkkeeseen oikeutettu lesken oma lapsi tai niin ikään perhe-eläkkeeseen oikeutettu muu lapsi, jonka elatuksesta edunjättäjä ja leski ovat yhteisesti huolehtineet,

- edunjättäjän kuollessa leski oli täyttänyt 40 vuotta ja avioliitto jatkunut vähintään 3 vuotta.

Edellinen näistä ehdoista lähtee siitä, että lesken tulee olla ikään katsomatta perhe-eläkkeeseen oikeutettu, jos hänen huoltoonsa on jäänyt lapsi, josta myös edunjättäjä oli velvollinen huolehtimaan. Milloin on kysymys lesken omasta lapsesta, voidaan ilman muuta olettaa, että lapsi on lesken huollossa. Siksi on tällaisen lapsen osalta ainoana edellytyksenä lesken perhe-eläkeoikeuden syntymiselle, että lapsi itse on oikeutettu perhe-eläkkeeseen. Jos taas lapsi on muu kuin lesken lapsi, ei ole oletettavissa, että leski huolehtii sanotusta lapsesta. Tämän vuoksi vaaditaan, että on kysymys sellaisesta perhe-eläkkeeseen oikeutetusta lapsesta, jonka elatuksesta edunjättäjä ja leski ovat yhteisesti huolehtineet.

Eräissä perhe-eläkejärjestelmissä myös aikaisempi aviopuoliso voi olla edunsaaja. Koska työntekijäin eläkelaeissa on käytetty sanontaa leski, on edellytettävä, että avioliitto on ollut voimassa edunjättäjän kuollessa. Lesken perhe-

eläkeoikeuteen ei sen sijaan vaikuta se, että puoliset tällöin ovat olleet asumuserossa tai asuneet erillään välien rikkoutumisen vuoksi. Jos avioliitto solmitaan edunjättäjän ollessa TEL:n vähimmäisehtojen tai LEL:n mukaisella vanhuuseläkkeellä, johtuu edellä mainitusta 65 ikävuoden rajoituksesta, ettei leskellä ole oikeutta perhe-eläkkeeseen. Lesken perhe-eläkeoikeuden kannalta ei sitä vastoin ole merkitystä, vaikka avioliitto olisi päätetty edunjättäjän työkyvyttömyyseläkkeen aikana.

2. Lapset

Edunjättäjän omalla lapsella on TEL 4 §:n 5 momentin mukaan oikeus perhe-eläkkeeseen katsomatta siihen, onko edunjättäjä mies- vai naispuolinen. Lapset saavat siis perhe-eläkkeen kummankin vanhempansa jälkeen. Perhe-eläkettä suoritetaan eräissä tapauksissa myös lesken lapsille, jotka eivät samalla ole edunjättäjän lapsia. Lesken lapset voivat kuitenkin saada perhe-eläkkeen vain miespuolisen edunjättäjän jälkeen. Tämän lisäksi edellytetään, että lesken ja edunjättäjän avioliitto oli solmittu ennen kuin edunjättäjä täytti 65 vuotta ja että he ovat yhteisesti huolehtineet lapsen elatuksesta. Tällöin on selvitettävä, että lapsi on otettu edunjättäjän ja lesken yhteisessä kodissa elätettäväksi tai että hän on muulla tavoin heiltä yhdessä saanut elatuksensa.

Se mitä edellä on sanottu lapsesta, koskee TEL 4 §:n 5 momentin mukaan myös ottolasta. Ottolapsi voi siis samoin edellytyksin kuin luonnollinen lapsi saada perhe-eläkettä kummankin ottovanhempansa ja ottoäitinsä miehen jälkeen. Miespuolisen edunjättäjän edunsaajia määriteltäessä on otettava huomioon saman säännöksen määräys siitä, että edunjättäjän lapsena on pidettävä avioliiton ulkopuolella syntyntä lasta, jonka hän on laillisesti tunnustanut tai johon nähden hänet on todettu elatusvelvolliseksi.

Koska perhe-eläkettä maksetaan lapselle 18 vuoden ikään saakka, ei edunsaajana ole TEL 4 a §:n 2 momentin mukaan pidettävä lasta, joka edunjättäjän kuollessa on täyttänyt sanotun iän. Kuitenkin katsotaan edunsaajaksi sellainen edunjättäjän kuollessa 18 vaan ei 21 vuotta täyttänyt, TEL 4 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla pitkäaikaisesti työkyvytön lapsi, jonka työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin hän täytti 18 vuotta. Viimeksi mainitussa tapauksessa siis vaaditaan,

että lapsi on jo 18 vuotta täyttäessään ollut siinä määrin työkyvytön kuin TEL:n työkyvyttömyysmääritelmä edellyttää ja että työkyvyttömyyden, sen alkamisesta kulunut aika huomioon ottaen, voidaan arvioida jatkuvan ainakin vuoden ajan.

Sen johdosta, että ottolapsi on perhe-eläkeoikeuteen nähden rinnastettu ottovanhemman omaan lapseen, on TEL 4 a §:n 3 momentissa säädetty, että edunsaajana ei pidetä lasta, joka on annettu kolmannelle henkilölle ottolapseksi. Tällainen lapsi ei siis ole edunsaaja luonnollisen vanhempansa jälkeen. Kolmannelle henkilölle on ottolapseksi antamisen katsottava tapahtuvan, kun lapsi siirtyy perheen ulkopuolelle. Näin ei ole asia, jos ottovanhemmaksi tulee jompikumpi lapsen luonnollisista vanhemmista tai tällaisen henkilön aviopuoliso, eikä myöskään, jos aikaisemman ottovanhemman aviopuoliso ottaa lapsen myös omaksi ottolapsekseen.

Kaikkia edunsaajia koskee se määräys, että edunsaajana ei pidetä henkilöä, joka rikollisella teollaan tahallansa on aiheuttanut edunjättäjän kuoleman.

D. Perhe-eläkkeen alkaminen ja lakkaaminen

Perhe-eläkkeen alkamista koskevat säännökset sisältyvät TEL 4 b §:n 1 momenttiin. Säännöksen mukaan oikeus eläkkeen saamiseen alkaa edunjättäjän kuolemaa seuraavan kuukauden alusta. Jos lapsi syntyy vasta kuoleman jälkeen, on eläkkeen alkamiskuukausi hänen eläkkeensä osalta syntymää seuraava kuukausi. Silloin kun leski tulee edunsaajaksi vasta tällaisen lapsen syntymän johdosta, suoritetaan hänen osuutensa eläkkeestä taannehtivasti kuolemaa seuraavan kuukauden alusta. Myös perhe-eläkettä koskee se yleinen sääntö, ettei eläkettä ilman erityistä syytä makseta taannehtivasti vuotta pitemmältä ajalta ennen eläkkeen hakemista. Kysymys siitä, milloin eläkettä on haettu, on ratkaistava erikseen kunkin edunsaajan osalta. Näin ollen ei se, että joku edunsaaja hakee eläkettä, keskeytä vanhenemista muiden edunsaajien kohdalla.

Perhe-eläkkeen lakkaamisperusteet on lueteltu TEL 4 b §:n 2 momentissa. Sen mukaan lesken oikeus eläkkeen saamiseen lakkaa, kun hän solmii uuden avioliiton. Tällöin maksetaan leskelle kertasuoritus, joka selostetaan

tarkemmin jäljempänä. Kun leski on uuden avioliiton johdosta menettänyt oikeutensa saada perhe-eläkettä, ei eläke ala uudelleen, vaikka tämä avioliitto päättyisi miehen kuoleman johdosta tai sen vuoksi, että puoliset tuomitaan avioeroon.

Lapsen perhe-eläke päättyy, kun hän täyttää 18 vuoden iän. Jos kuitenkin lapsi tämän iän saavuttaessaan on siinä määrin työkyvytön kuin TEL 4 §:n 3 momentissa tarkoitetaan ja työkyvyttömyyden voidaan, sen alkamisesta kulu-
nut aika huomioon ottaen, arvioida kestävän ainakin vuoden ajan, jatketaan eläkkeen maksamista eri hakemuksesta niin kauan kuin työkyvyttömyys yhdenjaksoisesti jatkuu. Jos eläkettä on mainitulla perusteella jatkettu tai jos samasta syystä on myönnetty eläke edunsaajalle, joka edunjättäjän kuollessa oli saavuttanut 18 vuoden iän, lakkaa eläke vasta sitten, kun edunsaaja on tullut työkykyiseksi. Lapsen eläke lakkaa aina myös silloin, kun lapsi annetaan kolmannelle henkilölle ottolapseksi. Ratkaisevana on tällöin pidettävä sitä hetkeä, jona alioikeuden päätös suostua ottolapseksi ottamiseen on saanut lainvoiman.

Kysymys eläkkeen lakkauttamisesta on ratkaistava erikseen kunkin edunsaajan osalta. Näin ollen ei esim. se, että lapsen eläke lakkaa hänen saavutettuaan 18 vuoden iän, aiheuta lesken eläkkeen päättymistä, vaikka lesken eläkeoikeus aikanaan olisi ollut tämän lapsen eläkeoikeudesta riippuvainen.

Jos oikeus saada perhe-eläkettä päättyy edunsaajan kuoleman johdosta tai sen vuoksi, että hän täyttää 18 vuoden iän, ei eläkelaitoksen tarvitse tästä asiasta antaa päätöstä. Eri asia on, että jos on muita edunsaajia, joille perhe-eläkkeen suorittaminen jatkuu, joudutaan antamaan päätös, milloin eläkkeen määrässä tai sen jakautumisessa edunsaajien kesken tapahtuu muutoksia. Sama koskee sitä tapausta, että lapsi annetaan ottolapseksi. Jos sitä vastoin on kysymys lapsen työkyvyttömyyden johdosta maksettavasta perhe-eläkkeestä, jota ei ole myönnetty määräaikaisena, on perhe-eläkkeen lakkaaminen hänen osaltaan todettava päätöksellä. Kun lesken eläke uuden avioliiton johdosta lakkaa, on asiasta annettava päätös, jossa todetaan, mikä on hänelle maksettavan kertosuorituksen määrä.

Kun perhe-eläke lakkaa, päättyy sen maksaminen TEA 15 §:n mukaan eläkeoikeuden lakkaamista seuraavan maksukauden alusta.

E. Perhe-eläkkeen määrä

1. Yhteensovittamattoman perhe-eläkkeen laskeminen

Perhe-eläkettä määrättäessä on TEL 7 a §:n 1 momentin mukaan otettava lähtökohdaksi se TEL:n vähimmäisehtojen tai LEL:n mukainen vanhuus- tai työkyvyttömyyseläke, jota edunjättäjä kuollessaan sai. Jos edunjättäjä oli ennen kuolemaansa ehtinyt hakea muttei saada eläkettä, myönnetään ensin se vanhuus- tai työkyvyttömyyseläke, johon edunjättäjä on oikeutettu. Myönnetty eläke otetaan sitten perusteeksi perhe-eläkettä varten.

Jos edunjättäjä ei ollut kuollessaan saanut eikä hakenut omaa eläkettään, otetaan perhe-eläkkeen perusteeksi se eläke, jonka saamiseen edunjättäjällä olisi ollut oikeus, jos hän kuolinhetkellään olisi tullut työkyvyttömäksi. Milloin edunjättäjä oli kuollessaan ehtinyt saavuttaa vanhuuseläkeiän, määräytyy lähtökohdaksi otettava eläke samojen perusteiden mukaan kuin vanhuuseläke. Muussa tapauksessa käytetään perusteena sitä työkyvyttömyyseläkettä, jonka edunjättäjä olisi saanut, jos perhe-eläketapahtuman tilalla olisi ollut työkyvyttömyystapahtuma. Jos siis edunjättäjä ei eläessään ollut ehtinyt saada eikä hakea työkyvyttömyyseläkettä, ei selvitetä, onko edunjättäjän työkyvyttömyys alkanut ehkä jo ennen kuolinhetkeä, vaan perhe-eläkettä määrättäessä on lain nimenomaisen säännöksen mukaan meneteltävä ikäänkuin työkyvyttömyys olisi alkanut vasta silloin, kun edunjättäjä kuoli. Milloin eläke tulee myönnettäväksi TEL 6 §:n 3 momenttia soveltaen, lasketaan tuleva palvelusaika kuolinhetkestä edunjättäjän eläkeikään.

LEL:n mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen määrä riippuu ratkaisevasti siitä, milloin työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden on katsottava alkaneen. Koska tämän seikan selvittäminen sen jälkeen kun edunjättäjä on kuollut saattaa tuottaa vaikeuksia, on LEL 5 §:n 4 momenttiin otettu erityissäännös, jonka mukaan sairauden alkamisajankohtana perhe-eläkettä määrättäessä pidetään kuolinpäivää. Useissa tapauksissa on kuitenkin perhe-eläkkeensaajalle edullista, että sairastumisen katsotaan tapahtuneen jo aikaisemmin. Tämän vuoksi on samassa säännöksessä annettu edunsaajalle mahdollisuus selvittää, että edunjättäjä on sairastunut aikaisemmin ja saada perhe-eläkkeensä määräytymään tämän mukaan.

Kun perhe-eläkkeen perusteena olevaa eläkettä määritellään, on jätettävä huomioon ottamatta se korotus, joka TEL 5 §:n 2 momentin mukaan on lisättävä vanhuuseläkkeeseen sen johdosta, että eläkkeelle siirtyminen lykkäytyy yli eläkeiän. Jos edunjättäjä jo sai vanhuuseläkettä, on siitä näin ollen vähennettävä sanotun korotuksen osuus. Niin ikään on jätettävä huomioon ottamatta TEL 8 §:n mukaisesta yhteensovituksesta ehkä aiheutuva vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeen vähennys. Tämä johtuu siitä, että perhe-eläkkeen osalta on olemassa omat yhteensovitussäännökset.

Perhe-eläkkeen suuruus määräytyy edunsaajien lukumäärästä riippuen siten, että jos heitä on kolme tai enemmän, perhe-eläke on yhtä suuri kuin edellä esitetyin tavoin määritelty perhe-eläkkeen perusteena oleva vanhuus- tai työkyvyttömyyseläke. Milloin heitä on kaksi tai yksi, alenee perhe-eläke vastaavasti kolmeen neljäsosaan tai puoleen edellisestä.

2. Perhe-eläkkeen yhteensovitus

TEL 8 §:ään lisätyn uuden 6 momentin mukaan on TEL:n vähimmäisehtojen ja LEL:n mukainen perhe-eläke yhteensovitettava muiden saman edunjättäjän kuoleman johdosta edunsaajille myönnettyjen eläkkeiden ja jatkuvien korvausten kanssa. Yhteensovituksessa ei siten oteta huomioon edunsaajien kansaneläkkeitä, sairauspäivärahoja, työntekijäin eläkelakien mukaisia vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeitä eikä jonkun muun edunjättäjän jälkeen myönnettyjä perhe-eläkkeitä. Jotta muu eläke tai jatkuva korvaus tulisi perhe-eläkkeen kanssa yhteensovitettavaksi, sen täytyy perustua joko lakiin tai julkiseen eläkesääntöön. Näin ollen jäävät vapaaehtoiseen yksityisoikeudellisiin eläkejärjestelyihin perustuvat perhe-eläkkeet yhteensovituksen ulkopuolelle. Tavallisimmat perhe-eläkkeen yhteensovituksessa kysymykseen tulevat korvaukset ovat:

- 1) merimieseläkelain mukainen perhe-eläke,
- 2) tapaturmavakuutuslain säännöksiin perustuva huoltoeläke,
- 3) liikennevakuutuslain mukainen jatkuva korvaus kuolemantapauksen johdosta,
- 4) sotilasvammalain nojalla myönnetty huoltoeläke,
- 5) valtion virkamiesten perhe-eläkkeistä ja hautausavuista annetun lain

mukainen perhe-eläke ja

6) kunnan, kuntainliiton tai seurakunnan eläkesäännön taikka kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön mukaiset perhe-eläkkeet.

Jos edellä mainittua yhteensovituksessa huomioon otettavaa eläkettä on korotettu määrääjäksi, ei tällaista korotusta oteta yhteensovituksessa mukaan. Mainitunlainen korotus sisältyy mm. valtion perhe-eläkkeeseen, joka maksetaan ensimmäiseltä vuodelta 50 prosentilla korotettuna.

Yhteensovitusraja on, jos edunsaajia on vähintään kolme, 60 % perhe-eläkkeen perusteena olevan vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeen yhteensovitusperusteesta eli siis 60 % korkeimmasta sanotun eläkkeen perusteena olevasta palkasta mahdollisella TEL 8 §:n 3 momentin mukaisella korotuksella lisättynä. Jos edunsaajia on kaksi, on yhteensovitusraja 45 % yhteensovitusperusteesta ja jos edunsaajia on yksi, on yhteensovitusraja 30 %. Mikäli yhteensovitettavat eläkkeet ja korvaukset ylittävät mainitun yhteensovitusrajan, ylittävä osa vähennetään kokonaan työntekijäin eläkelakien mukaisesta perhe-eläkkeestä. Tässä ei siis ole kysymys samanlaisesta suhteellisesta vähentämisestä kuin TEL 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen peruseläkkeiden yhteensovituksessa.

TEL 8 a §:ssä säädetään, missä tapauksessa yhteensovitus on toimitettava uudestaan. Säännöksen mukaan perhe-eläkkeen yhteensovitus tulee uudelleen toimitettavaksi ainoastaan siinä tapauksessa, että edunsaajalle on myönnetty sellainen muu eläke tai jatkuva korvaus, joka on otettava huomioon TEL 8 §:n 6 momentin mukaisessa yhteensovituksessa. Toisin kuin työkyvyttömyys- tai vanhuuseläkkeestä kysymyksen ollen perhe-eläkkeen yhteensovitusta ei toimiteta uudestaan edes edunsaajan hakemuksesta, jos aikaisempaan yhteensovitukseen vaikuttaneen muun eläkkeen tai korvauksen määrä on muuttunut.

3. Perhe-eläkkeen jakautuminen

TEL 7 a §:n 2 momentin mukaan jakautuu maksettavaksi tuleva perhe-eläke edunsaajien kesken siten, että leski saa siitä kaksi ja kukin lapsista yhden yhtä suuren osan. Jos edunsaajien lukumäärässä tapahtuu muutoksia, on TEL 7 a §:n 3 momentin mukaan perhe-eläkkeen määrä ja sen jakautuminen tarkistettava seuraavan maksukauden alusta.

Jos edunsaajien luvussa tapahtuneesta muutoksesta aiheutuu, että perhe-eläkkeen määrää on tarkistettava, on asiasta annettava päätös. Kun on kysymys perhe-eläkkeen jakautumisesta tapahtuvasta muutoksesta, todetaan tämä päätöksellä vain, jos joku edunsaajista nostaa osuutensa perhe-eläkkeestä erikseen. Edellä mainitut päätökset annetaan samalla asiakirjalla kuin se eläkkeen myöntämis- tai lakkauttamispäätös, joka on aiheuttanut edunsaajien lukumäärän muutoksen. Tällöin on kuitenkin huomattava, että eläkkeen lakkaamisesta ei, kuten edellä on todettu, ole aina tehtävä nimenomaista päätöstä.

4. Leskelle maksettava kertasuoritus

Jos lesken oikeus perhe-eläkkeen saamiseen avioliiton johdosta lakkaa, hänelle on TEL 4 b §:n 3 momentin mukaan maksettava kertasuoritus, jonka määrä on yhtä suuri kuin perhe-eläke kahden vuoden ajalta olisi ollut, jos leski yksin olisi ollut edunsaajana. Kertasuoritusta laskettaessa määrätään ensin, kuinka suuri perhe-eläke olisi ollut uuden avioliiton solmimispäivää seuraavan kuukauden alussa, jos olisi ollut vain yksi edunsaaja. Tällöin on myös yhteensovituksen johdosta mahdollisesti tehtävä vähennys otettava huomioon. Kun saatu kuukausieläke kerrotaan 24:llä, saadaan kertasuorituksen määrä.

F. Eläkkeen hakeminen ja maksaminen.

Eläketurvakeskus on vahvistanut perhe-eläkkeen hakemista varten erillisen lomakkeen. Sillä voidaan samanaikaisesti hakea myös kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön mukaista perhe-eläkettä. Lomakeluonnos on 14.10.1966 lähetetty eläkelaitoksille tiedoksi. Myös eläkkeen hakijoiden neuvojille tarkoitetut ohjeet tullaan perhe-eläkkeitä silmälläpitäen uudistamaan.

TEL 19 b §:ään on otettu uudet säännökset, jotka koskevat kaikkia työnte-kijäin eläkelakien mukaisia eläkkeitä ja joilla pyritään helpottamaan eläkkeen hakemismenettelyä. Pykälän 1 momentin mukaan henkilö, joka on täyttänyt 18 vuotta, voi itsekin tehdä eläkettään koskevan hakemuksen. Edellytyksenä tällöin on että häntä ei ole muusta syystä, esim. mielisairauden vuoksi, pidettävä oikeustoi-mikelvottomana.

Jos on kysymys eläkkeen hakijasta, joka ei ole täyttänyt 18 vuotta tai jo-

ka sairauden tai muun syyn, kuten esim. ulkomaanmatkan, vuoksi ei pysty itse hakemaan eläkettä, saattaa erityisen edunvalvojan käyttäminen eläkettä haettaessa olla tarpeen edellyttäen luonnollisesti, ettei lapsella ole holhoojaa tai uskottua miestä. TEL 19 b §:n 1 momentin mukaan eläkelaitos voi tällaisissa tapauksissa hyväksyä edunvalvojaksi hakijan lähiomaisen tai muun henkilön, joka on pääasiallisesti huolehtinut hakijasta. Lähiomaisina voidaan lainkohdan tarkoittamassa mielessä pitää, paitsi suoraan ylenevässä ja alenevassa polvessa olevia sukulaisia ja aviopuolisoa, myös sisaruksia ja näiden aviopuolisoita. Edunvalvojan tulee eläkettä hakiessaan selvittää, miksi hakija ei itse pysty eläkettä hakemaan ja millä perusteella hän toimii edunvalvojana. Selvitykseksi ei aina riitä, että hän vastaa eläkehakemuslomakkeessa oleviin edunvalvojaa koskeviin kysymyksiin. Tällöin tarvittavat lisätiedot hankkii eläkelaitos itse sopivaksi katsomallaan tavalla.

TEL 19 b §:n 2 momentin mukaan myös eläkkeen maksaminen voi tapahtua laillisin vaikutuksin 18 vuotta täyttäneelle henkilölle tai edunvalvojalle, jos he täyttävät edellä mainitut edellytykset. Samat mahdollisuudet on TEL 21 §:n 3 momentin mukaan 18 vuoden iän saavuttaneella ja edunvalvojalla toimia eläkeasiassa muutoksenhakijana.

Edellä mainitulla edunvalvojaa koskevalla säännöstöllä ei ole tarkoitettu sivuuttaa niitä säännöksiä, joita muutoin on voimassa hakijan holhoojan taikka muun henkilön tai viranomaisen oikeudesta edustaa häntä. Näin ollen on esim. lastenvalvojan ja sosiaalilautakunnan mahdollisuus edustaa hakijaa ratkaistava näitä viranomaisia koskevien erityisten säännösten mukaan.

TEL 19 b §:n ja 21 §:n 3 momentin säännöksiä sovelletaan eläkeasioihin, jotka ovat vireillä 1.1.1967 tai tulevat vireille sen jälkeen.

TEA 12 §:n mukaan on pääsääntönä, että perhe-eläkehakemuksen ratkaisee se eläkelaitos, jossa edunjättäjälle on viimeisen TEL:n alaisen työsuhteensa perusteella järjestetty vähimmäisehtojen mukainen eläketurva. Jos kuitenkin edunjättäjälle on jo hänen kuollessaan maksettu vähimmäisehtojen mukaista vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä muusta eläkelaitoksesta, ratkaisee tämä eläkelaitos myös hänen jälkeensä suoritettavaa perhe-eläkettä koskevan hakemuksen. Jos siis eläkelaitos on TEA 12 §:n 2 momentin mukaisesti aikanaan siirtänyt eläkkeeseen liittyvät tehtävät toiselle eläkelaitokselle, on tästä muun muassa se seuraus, että viimeksi mainitun eläkelaitoksen on myös käsiteltävä perhe-eläkehakemus.

Eläkkeen maksamista koskevaan TEA 13 §:ään sisältyvää markkamääräistä rajaa ehdotetaan korotettavaksi 30 markasta 50 markkaan. Jos kuukausieläke tai siitä erillisenä suoritettava osa alittaa tämän rajan, voidaan se maksaa neljännesvuosittain. Eläkkeen jakaminen erillisiin osuuksiin tulee kysymykseen silloin, kun edunsaajat haluavat nostaa osansa perhe-eläkkeestä erikseen.

TEA 14 §:ään ehdotetaan sisällytettäväksi määräykset siitä, että vanhuuseläkkeen lisäksi myös työkyvyttömyys- ja perhe-eläke voidaan maksaa kertasuorituksena. Edellytyksenä kaikkien eläkkeiden kohdalla on, että eläkkeensaaja antaa suostumuksensa ja että eläkkeen määrä, jona perhe-eläkkeen osalta on pidettävä edunsaajien kokonaiseläkettä, on pienempi kuin 20 markkaa kuukaudessa. Mahdollisuus suorittaa työkyvyttömyyseläke kertasuorituksena on rajoitettu vain sellaisiin eläkkeisiin, jotka koostuvat pelkistä vapaakirjoista. Säännöksen mukaan merkitsee tapahtunut kertasuoritus sitä, että eläkkeensaajalla ei enää ole oikeutta eläkkeeseen saman eläketapahtuman johdosta. Jos siis työkyvyttömyyseläkkeensaaja, jolle on maksettu kertasuoritus, tulee uudestaan työkyvyttömäksi tai täyttää vanhuuseläkeiän, ei kertasuoritus ole esteenä uudelle eläkkeelle.

TEA 13 ja 14 §:n säännöksiä sovelletaan eläke-eriin, jotka tulevat maksettaviksi ensi vuoden alusta.

G. Kuntouttamista ja leskelle annettavaa lainaa koskevat säännökset

TEL 4 §:n viimeiseen momenttiin on lisätty työntekijän kuntouttamista koskeva säännös, joka vastaa LEL 4 §:n 4 momenttiin aikaisemmin sisältyntä säännöstä. Mitään asiallista muutosta ei sanottu lainkohta aiheuta kuntouttamistoiminnassa noudatettavaan menettelyyn, joka jää edelleenkin eläkelaitoksen vapaasti päätettäväksi. Saman säännöksen mukaan voidaan naispuoliselle leskelle antaa lainaa koulutusta ja työhuoltoa varten. Mahdollisuus saada mainittuun tarkoitukseen lainaa koskee myös sellaista leskeä, joka ei ole eläkkeeseen oikeutettu. Laina saadaan myöhemmin periä takaisin lesken perhe-eläkkeestä niillä ehdoilla, jotka sosiaaliministeriö vahvistaa. Lainaa voidaan myöntää leskelle vain milloin työntekijä on kuollut uuden lain tultua voimaan.

Sekä kuntouttaminen että lainan antaminen ovat eläkelaitoksen harkinnasta riippuvaisia eikä työntekijällä tai leskellä ole ehdotonta oikeutta niiden saamiseen.

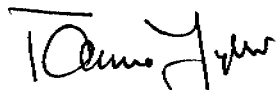
H. Muutokset eläkkeistä aiheutuvan vastuun jakautumiseen

Eläkkeistä aiheutuvan vastuun jakautumista koskevan TEL 12 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdat on perhe-eläkkeiden johdosta muutettu. Aikaisemmin olisi eläkelaitos itse vastannut vanhuuseläkkeen kustantamisesta 1.7.1912 ja sen jälkeen syntyneelle työntekijälle periaatteessa koko eläkkeen perusteena olevan palvelusajan osalta. Uudella 1 kohdan säännöksellä tämä vastuu on rajoitettu palvelusajaksi ennen sitä kalenterivuotta, jona työntekijä täyttää 55 vuotta. Tämän jälkeen karttuva vanhuuseläkeoikeus kustannetaan yhteisestä tasauksesta. Lähivuosina toimitettaviin vastuunjaon selvittelyihin ei 1 kohdan säännös vaikuta, koska ennen 1.7.1912 syntyneiden vanhuuseläkkeet kustannetaan kokonaisuudessaan yhteisestä tasauksesta. Vanhuuseläkkeiden rahastoinnin kannalta on mainittuun lainkohtaan tehdyllä muutoksella se merkitys, että vuoden 1912 jälkipuoliskolla syntyneiden työntekijöiden osalta päättyy rahastoiminen tämän vuoden lopussa, koska he jo ensi vuonna täyttävät 55 vuotta.

TEL 12 §:n 1 momentin 2 kohtaan on lisätty säännös siitä, missä tapauksessa jokin eläkelaitos yksin on vastuussa perhe-eläkkeen kustantamisesta. Lain voimaantulosäännöksen mukaan sanottua kohtaa on sovellettava vasta vuonna 1971 ja sen jälkeen sattuneisiin perhe-eläketapahtumiin. Näin ollen kaikki perhe-eläkkeet kustannetaan toistaiseksi yhteisestä tasauksesta.

Kysymyksessä olevan 2 kohdan vanhan säännöksen mukaan eläkelaitoksen omakohtainen vastuu tässä kohdassa tarkoitetuista eläkkeistä ei koskenut eläkkeeseen sen myöntämisen jälkeen annettua indeksikorotusta. Säännöstä on selvennetty ottamalla ratkaisevaksi eläkkeen myöntämishetken asemesta eläkkeen alkamisajankohta. Tällä muutoksella on vahvistettu se käytäntö, jota mainittua lainkohtaa sovellettaessa on jo ennestään noudatettu.

ELÄKETURVAKESKUS

Tauno Jylhä

Heimer Sundberg

Liitteet

Ehdotukset TEA:n ja LEA:n muutoksiksi
Esimerkkejä perhe-eläkkeen laskemisesta

J.SP.Ka

EHDOTUS

Asetus työntekijäin eläkeasetuksen muuttamisesta

8 §.

Oikeus vastaiseen eläkkeeseen sellaisen työsuhteen perusteella, jonka päättyessä työntekijällä tai hänen omaisellaan ei ole välittömästi oikeutta eläkkeen saamiseen, toteutetaan muodostamalla tätä etuutta vastaava vapaakirja.

Työntekijäin eläkelain mukaista vähimmäiseläketurvaa vastaavan vapaakirjan perusteella työntekijällä on oikeus saada vanhuuseläkettä hänen täytettyään 65 vuotta ja työkyvyttömyyseläkettä työntekijäin eläkelain 4 §:n 3 ja 4 momentin mukaisesti, ei kuitenkaan silloin, kun hän saa työntekijäin eläkelain 6 §:n 3 momenttia tai lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 7 §:n 1 momenttia soveltaen myönnettyä eläkettä. Jos työntekijä, jolle on muodostunut vapaakirja, menee uuteen työntekijäin eläkelain tai lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain alaiseen työsuhteeseen ja saa sen johdosta, uudelleen vapaakirjaa saamatta, eläkkeen muussa iässä tai muiden ehtojen mukaisesti tai jos hän saa eläkkeen hänelle myönnetyn vapaaehtoisen jatkovakuutuksen perusteella, muunnetaan vapaakirja näiden ehtojen mukaiseksi.

Milloin työntekijällä kuollessaan oli 2 momentissa tarkoitettun vapaakirjan perusteella oikeus eläkkeeseen on hänen jälkeensä työntekijäin eläkelain 4 a §:ssä mainitulla edunsaajalla oikeus saada perhe-eläkettä saman vapaakirjan perusteella.

Työntekijäin eläkelain 11 §:n mukaisten lisätujen osalta noudatetaan soveltuvin osin, mitä on säädetty edellä 1 ja 2 momentissa.

Vapaakirjan ehdot ja sen laskemista varten tarvittavat perusteet vahvistaa sosiaaliministeriö eläketurvakeskuksen esityksestä yhteisiksi kaikille eläkelaitoksille.

11 §.

Eläkehakemus on tehtävä kirjallisesti eläketurvakeskuksen vahvistamalle lomakkeelle.

Hakemukseen on liitettävä eläkelaitoksen määräämä selvitys. Haettaessa työkyvyttömyyseläkettä tai lapselle 18 vuoden iän täyttämisen jälkeiseltä ajalta maksettavaa perhe-eläkettä eläkelaitokselle on myös toimitettava eläketurvakeskuksen vahvistamalle lomakkeelle laadittu lääkärinlausunto hakijan terveydentilasta. Eläkelaitos voi kuitenkin hyväksyä muunkinlaisen lääkärinlausunnon tai sitä vastaavan selvityksen ja myös, jos hakija on hoidettavana sairaalassa tai parantolassa taikka jos siihen on muu erityinen syy, omalla kustannuksellaan hankkia lääkärinlausunnon. Jos eläkelaitos määrää hakijan käymään työkyvyttömyyden selvittämistä varten tutkittavana sen nimeämän lääkärin luona tai sen osoittamassa sairaalassa, on eläkelaitoksen korvattava tutkimuksesta aiheutuneet kustannukset, joihin luetaan myös kohtuulliset matkakustannukset ja kohtuullinen matkapäiväraha toiselle paikkakunnalle määräyksen mukaisesti suoritetusta matkasta.

12 §.

Eläkehakemuksen ratkaisee se eläkelaitos, jossa työntekijälle on viimeisen työntekijäin eläkelain alaisen työsuhteensa perusteella järjestetty mainitun lain mukaiset vähimmäisehdot täyttävä eläketurva tai, jos on kysymys hautausavustuksesta tai muusta sellaisesta edusta, jota ei edellytetä vähimmäisehdoissa, se eläkelaitos, jossa työntekijälle viimeksi on järjestetty sanotunlaisen edun käsittevä eläketurva. Jos kuitenkin työntekijälle hänen kuollessaan maksettiin työntekijäin eläkelain mukaista vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä muusta eläkelaitoksesta, ratkaisee tämä eläkelaitos hänen jälkeensä maksettavaa perhe-eläkettä koskevan hakemuksen. Lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkeasetuksessa säädetään, missä tapauksessa eläkehakemuksen ratkaisee työeläkekassa. Eläkelaitos ratkaisee hakemuksen myös siltä osin, kuin kysymyksessä on muussa eläkelaitoksessa järjestetty työntekijäin eläkelain tai lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukainen eläketurva, sekä huolehtii koko eläkkeen maksamisesta ja eläkkeeseen liittyvistä eläkelaitoksen muista tehtävistä. Muiden eläkelaitosten kustannettavan eläkeosuuden hyvittämisestä säädetään 16 §:ssä.

-----

13 §.

Eläke maksetaan kuukausittain. Jos eläke tai erillisenä suoritettava eläkkeen osa on pienempi kuin 50 markkaa kuukaudessa, saadaan se kuitenkin maksaa neljännesvuosittain.

14 §.

Jos vanhuus- tai perhe-eläke taikka sellainen työkyvyttömyyseläke, jonka suuruutta määrättäessä ei ole sovellettu työntekijäin eläkelain 6 §:n 3 momenttia, on pienempi kuin 20 markkaa kuukaudessa, eläkelaitoksella on oikeus eläkkeen saajan suostumuksella suorittaa eläke kertasuorituksena, joka lasketaan sosiaaliministeriön vahvistamien perusteiden mukaan. Kertasuorituksen saajalla ei sen jälkeen ole saman eläketapahtuman johdosta oikeutta eläkkeeseen niiden työsuhteiden perusteella, joiden nojalla suoritusta vastaava eläke olisi maksettu. Jos määräajaksi myönnetty työkyvyttömyyseläke on maksettu kertasuorituksena, voidaan eläkkeen saajalle kuitenkin myöntää eläke siltä ajalta, jonka hänen työkyvyttömyytensä määräajan jälkeen jatkuu.

EHDOTUS

Asetus
lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin
eläkeasetuksen muuttamisesta

8 §.

Työkyvyttömyyseläkettä tai 18 vuotta täyttäneelle työkyvyttömälle lapselle maksettavaa perhe-eläkettä voidaan vähentää, jos sen saaja on aiheuttanut työkyvyttömyytensä törkeällä tuottamuksella tai saanut sairautensa, vikansa tai vammansa rikollisella teolla.

11 §.

Eläkehakemus on tehtävä kirjallisesti eläketurvakeskuksen vahvistamalle lomakkeelle.

Hakemukseen on liitettävä työeläkekassan määräämä selvitys. Haettaessa työkyvyttömyyseläkettä tai lapselle 18 vuoden iän täyttämisen jälkeiseltä ajalta maksettavaa perhe-eläkettä työeläkekassalle on myös toimitettava eläketurvakeskuksen vahvistamalle lomakkeelle laadittu lääkärinlausunto hakijan terveydentilasta. Työeläkekassa voi kuitenkin hyväksyä muunkinlaisen lääkärinlausunnon tai sitä vastaavan selvityksen ja myös, jos hakija on hoidettavana sairaalassa tai parantolassa taikka jos siihen on muu erityinen syy, omalla kustannuksellaan hankkia lääkärinlausunnon.

12 §.

Eläkehakemus katsotaan tehdyksi sinä päivänä, jolloin se on annettu tai postitse saapunut jollekin työeläkekassalle tai työntekijäin eläkelaisissa tarkoitettulle eläkelaitokselle tahi eläketurvakeskukselle taikka tällaisen kassan tai laitoksen sitä varten valtuuttamalle asiamiehelle. Jollei hakija kehotuksen saatuaan työ-

eläkekassan määräämässä kohtuullisessa ajassa toimita sille hakemuksen ratkaisemiseksi tarvittavaa lisäselvitystä tai jos hakemuksen käsittely on määrätty raukeamaan sen vuoksi, että hakija ei ole noudattanut 14 §:n 1 momentissa tarkoitettua määräystä, katsotaan hakemus kuitenkin tehdyksi vasta silloin, kun työeläkekassalle on saapunut hakemuksen ratkaisemiseksi tarvittava selvitys.

13 §.

Eläkehakemuksen ratkaisee sekä eläkkeen maksamisesta ja eläkkeeseen liittyvistä eläkelaitoksen muista tehtävistä huolehtii, jollei työntekijä ole eläkelain alaisen viimeisen työsuhteen päättyessä tai sen jälkeen ollut työntekijäin eläkelain alaisessa työsuhteessa, se työeläkekassa, jonka piiriin hän on viimeksi kuulunut. Jos kuitenkin työntekijälle hänen kuollessaan maksettiin eläkelain tai työntekijäin eläkelain mukaista vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä muusta eläkelaitoksesta, ratkaisee tämä eläkelaitos hänen jälkeensä maksettavaa perhe-eläkettä koskevan hakemuksen ja huolehtii edellä mainituista muista tehtävistä. Muutoin noudetaan, mitä työntekijäin eläkeasetuksen 12 §:n 1, 2, 3 ja 5 momentissa on säädetty.

14 §.

Työkyvyttömyyseläkkeen hakija tai saaja sekä lapsi, joka hakee tai saa perhe-eläkettä 18 vuoden iän täyttämisen jälkeiseltä ajalta, ovat velvolliset, jos työeläkekassa niin määrää, käymään työkyvyttömyyden selvittämistä varten tutkittavana eläkekassan nimeämän lääkärin luona tai eläkekassan osoittamassa sairaalassa. Eläkekassan on tällöin korvattava tutkimuksesta aiheutuvat kustannukset, joihin luetaan myös kohtuulliset matkakustannukset ja kohtuullinen matkapäiväraha toiselle paikkakunnalle määräyksen mukaisesti suoritetusta matkasta.

Jos hakija ilman hyväksyttävää syytä jättää edellä 1 momentissa tarkoitettun määräyksen noudattamatta, voidaan hakemuksen käsittely määrätä raukeamaan.

15 §.

Eläke maksetaan kuukausittain. Jos eläke tai erillisenä suoritettava eläkkeen osa on pienempi kuin 50 markkaa kuukaudessa, saadaan se kuitenkin maksaa neljännesvuosittain.

16 §.

Jos vanhuus- tai perhe-eläke taikka sellainen työkyvyttömyyseläke, jonka suuruutta määrättäessä ei ole sovellettu eläkelain 7 §:n 1 momenttia, on pienempi kuin 20 markkaa kuukaudessa, työeläkekassalla on oikeus eläkkeen saajan suostumuksella suorittaa eläke kertasuorituksena, joka lasketaan sosiaaliministeriön vahvistamien perusteiden mukaan. Kertasuorituksen saajalla ei sen jälkeen ole saman eläketapahtuman johdosta oikeutta eläkkeeseen niiden työsuhteiden perusteella, joiden nojalla suoritusta vastaava eläke olisi maksettu. Jos määräajaksi myönnetty työkyvyttömyyseläke on maksettu kertasuorituksena, voidaan eläkkeen saajalle kuitenkin myöntää eläke siltä ajalta, jonka hänen työkyvyttömyytensä määräajan jälkeen jatkuu.

Liite
Eläketurvakeskuksen
yleiskirjeeseen n:o 20/1966

Esimerkkejä perhe-eläkkeen laskemisesta

Esimerkki 1
=====

Työntekijä kuolee ollessaan työkyvyttömyyseläkkeellä. Korkein eläkkeen perusteena oleva kuukausipalkka on 700 mk/kk ja eläke 284 mk/kk, molemmat kuolinvuoden indeksiiä vastaavina. Yhteensovitus ei ole vaikuttanut vähentävästi työkyvyttömyyseläkkeen määrään. Kuinka suuri on perhe-eläke, kun häneltä jäi vaimo ja 2 alle 18 vuotiasta lasta? Muuta eläkettä tai jatkuvaa korvausta ei edunsaajille tämän kuolemantapauksen johdosta makseta.

Perhe-eläke, kun edunsaajia on 3, on yhtä suuri kuin edunjättäjän yhteensovittamaton työkyvyttömyyseläke.

Perhe-eläke = 284 mk/kk

Yhteensovitusraja = $60/100 \cdot 700,-$ mk/kk = 420,- mk/kk

Koska perhe-eläke 284,- mk/kk ei ylitä yhteensovitusrajaa, yhteensovitus ei aiheuta vähennystä perhe-eläkkeen määrään.

Perhe-eläke on siis yhteensä 284 mk/kk, josta lesken osuus on kaksi neljäsosaa eli 142 mk/kk ja kummankin lapsen osuus yksi neljäsosa eli 71 mk/kk.

Esimerkki 2
=====

Naistyöntekijä, synt. 15.8.1935, kuolee tapaturman johdosta työsuh-
teessa ollessaan. Työsuhde alkoi 3.4.1960 ja päättyy kuolinpäivänä

19.7.1967. Eläkkeen perusteena oleva kuukausipalkka on 646,73 mk/kk. Työntekijällä ei ole muita eläkkeeseen oikeuttavia työsuhteita. Kuinka suuren perhe-eläkkeen saavat hänen omaisensa, miesleski ja yksi alle 18 vuotias lapsi?

a) Yhteensovittamaton eläke, jonka työntekijä olisi saanut, jos hän olisi tullut työkyvyttömäksi 19.7.1967.

Eläkkeeseen oikeuttava aika, kun palvelusaika otetaan huomioon eläkeiän täyttämiseen saakka ja ennen 1.7.1962 palveltu aika puolena:

$$3.4.1960 - 15.8.2000 = 39 \text{ v } 2 \text{ kk } 29 \text{ pv} = 470 \text{ kk}$$

Työkyvyttömyyseläke

$$\frac{470}{1200} \cdot 646,73 \text{ mk/kk} = 253,30 \text{ mk/kk}$$

b) Perhe-eläkkeeseen oikeutetuksi edunsaajaksi ei katsota miespuolista leskeä, joten edunsaajia on yksi. Perhe-eläke, kun edunsaajia on yksi, on puolet edunjättäjän yhteensovittamattomasta työkyvyttömyyseläkkeestä.

Perhe-eläke:

$$\frac{1}{2} \cdot 253,30 \text{ mk/kk} = 126,65 \text{ mk/kk}$$

Lisäksi lapsi saa tapaturmavakuutuslain mukaan huoltoeläkettä 92,- mk/kk.

c) Yhteensovitus

Yhteensovitusraja:

$$30/100 \cdot 646,73 \text{ mk/kk} = 194,02 \text{ mk/kk}$$

TEL:n mukainen perhe-eläke ja tapaturmavakuutuslain mukainen huoltoeläke ovat yhteensä

$$126,65 \text{ mk/kk} + 92,- \text{ mk/kk} = 218,65 \text{ mk/kk}$$

Koska yhteismäärä ylittää yhteensovitusrajan, niin ylittävä osa 24,63 mk/kk vähennetään TEL-perhe-eläkkeestä.

Lapsi saa siis työntekijäin eläkelain mukaisena perhe-eläkkeenä
126,65 mk/kk - 24,63 mk/kk = 102,02 mk/kk
=====

Esimerkki 3.

=====

Työntekijä, synt. 21.5.1900, kuolee ollessaan vanhuuseläkkeellä. Korkein eläkkeen perusteena oleva kuukausipalkka ja vanhuuseläke kuolinvuoden 1967 indeksiä 152 (oletettu) vastaavina ovat 785,36 mk/kk ja 196,34 mk/kk. Työntekijä oli siirtynyt vanhuuseläkkeelle 66 vuoden ikäisenä, joten eläkettä on korotettu TEL 5 § 2 mom. mukaan. Yhteensovitus ei ole pienentänyt työntekijän vanhuuseläkettä. Työntekijältä jää vaimo ja yksi alle 18 vuotias lapsi.

a) Vanhuuseläkkeen määrä ennen TEL 5 § 2 mom. mukaista korotusta saadaan seuraavasti:

Työntekijän ikä eläkkeelle siirryttäessä oli 66 vuotta ja tätä ikää vastaava korotuskerroin on 0,90.

Eläke eläkeiässä = 0,90 · 196,34 mk/kk = 176,71 mk/kk

b) Perhe-eläke, kun edunsaajia on 2, on 3/4 edunjättäjän yhteensovittamattomasta vanhuuseläkkeestä.

Perhe-eläke:

$\frac{3}{4} \cdot 176,71 \text{ mk/kk} = 132,53 \text{ mk/kk}$

c) Yhteensovitus

Yhteensovitusraja = 45/100 · 785,36 mk/kk = 353,41 mk/kk

Koska perhe-eläke 132,53 mk/kk ei ylitä yhteensovitusrajaa, yhteensovitus ei aiheuta vähennystä perhe-eläkkeen määrään.

Perhe-eläke on siis yhteensä 132,53 mk/kk, josta lesken osuus on kaksi kolmasosaa eli 88,35 mk/kk ja lapsen osuus yksi kolmasosa eli 44,18 mk/kk.